

УДК 338.242.2:658.15:004.8:330.341.1:339.923(477:4)

DOI: 10.60022/3(4)-49S

Власюк Тетяна Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент

Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

Vlasiuk Tetiana

PhD in Economic Sciences, Associate Professor

Kyiv National University of Technologies and Design, Ukraine

ORCID: 0000-0001-9644-8608

Пузирьова Поліна Володимирівна

доктор економічних наук, професор

Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

Puzyrova Polina

Doctor of Science in Economics, Professor

Kyiv National University of Technologies and Design, Ukraine

ORCID: 0000-0003-0839-8730

ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ДЖЕРЕЛАМИ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ДЕШАДІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Анотація. У статті досліджено теоретичні та прикладні аспекти інтелектуалізації управління джерелами фінансування розвитку підприємств в умовах дешадінізації економіки та євроінтеграційних трансформацій. Удосконалено класифікацію джерел фінансування підприємств шляхом виокремлення поряд із традиційними власними та позиковими джерелами інвестиційних і публічних (державних та міжнародних грантових) джерел фінансування. Розроблено концептуальний механізм інтеграції інтелектуальних цифрових технологій у систему фінансового менеджменту підприємств, особливістю якого є поєднання цифрово-аналітичного, фінансово-економічного, організаційно-управлінського та інституційного контурів управління, що забезпечує підвищення ефективності формування, розподілу та використання фінансових ресурсів.

Запропоновано адаптивно-циклічну модель впливу інтелектуалізації управління джерелами фінансування на економічні результати діяльності підприємства, яка, на відміну від існуючих лінійних моделей, базується на замкненому контурі зворотного зв'язку між економічними результатами, цифровими інвестиціями та подальшою інтелектуалізацією фінансового менеджменту, що забезпечує безперервне вдосконалення системи управління. Обґрунтовано систему взаємозв'язків між процесами цифрової трансформації, дешадінізації фінансових потоків, оптимізації структури джерел фінансування, підвищення фінансової стійкості, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності підприємств, що формує наукове підґрунтя для реалізації євроінтеграційних пріоритетів розвитку економічних суб'єктів.

Ключові слова: інтелектуалізація, фінансовий менеджмент, джерела фінансування, фінансові ресурси, цифрові технології, штучний інтелект, дешадінізація економіки, євроінтеграція, фінансова стійкість, конкурентоспроможність підприємств.

INTELLECTUALIZATION OF ENTERPRISE FINANCING SOURCE MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF ECONOMIC DE-SHADOWING AND EUROPEAN INTEGRATION TRANSFORMATIONS

Abstract. The article examines the theoretical and applied aspects of the intellectualization of enterprise financing source management in the context of economic de-shadowing and European integration transformations. The classification of enterprise financing sources has been improved by distinguishing, alongside the traditional equity and debt financing sources, investment sources and public funding sources

(including state support and international grants). A conceptual framework for integrating intelligent digital technologies into the enterprise financial management system has been developed. Its distinctive feature is the integration of digital-analytical, financial-economic, organizational-managerial, and institutional management dimensions, ensuring greater efficiency in the formation, allocation, and utilization of financial resources.

An adaptive cyclic model of the impact of the intellectualization of financing source management on enterprise economic performance is proposed. Unlike existing linear models, the suggested approach is based on a closed-loop feedback mechanism linking economic performance, digital investments, and the further intellectualization of financial management, thereby ensuring the continuous improvement of the management system. Furthermore, the study substantiates a system of interrelationships among the processes of digital transformation, the de-shadowing of financial flows, the optimization of the financing source structure, and the enhancement of financial sustainability, investment attractiveness, and enterprise competitiveness. These interconnections provide a scientific foundation for implementing the European integration priorities of enterprise development and strengthening the resilience of economic entities under contemporary transformational conditions.

Keywords: intellectualization, financial management, financing sources, financial resources, digital technologies, artificial intelligence, economic de-shadowing, European integration, financial sustainability, enterprise competitiveness.

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації національної економіки, поглиблення процесів європейської інтеграції та посилення глобальних безпекових викликів забезпечення фінансової стійкості й конкурентоспроможності підприємств набуває стратегічного значення. Євроінтеграційний курс України зумовлює необхідність гармонізації інституційного середовища відповідно до європейських стандартів корпоративного управління, фінансової прозорості, цифрової трансформації та сталого розвитку. Водночас реалізація зазначених процесів потребує комплексного вирішення проблем, пов'язаних із високим рівнем тінізації економіки, обмеженим доступом підприємств до фінансових ресурсів, недостатньою ефективністю механізмів інвестування, асиметрією інформації між учасниками фінансового ринку та зростанням ризиків економічної діяльності в умовах воєнного стану. За таких умов детінізація економіки виступає не лише інструментом збільшення бюджетних надходжень, а й важливою передумовою підвищення інвестиційної привабливості підприємств, розвитку фінансових ринків, зміцнення економічної безпеки та інтеграції України до єдиного європейського економічного простору.

Особливої актуальності набуває інтелектуалізація управління джерелами фінансування підприємств, що передбачає широке використання сучасних цифрових технологій, штучного інтелекту, систем підтримки прийняття управлінських рішень, технологій Big Data, прогностичної аналітики, цифрового фінансового моніторингу та автоматизованої оцінки фінансових ризиків. Використання інтелектуальних технологій сприяє підвищенню обґрунтованості управлінських рішень, оптимізації структури фінансових ресурсів, своєчасному виявленню фінансових загроз, мінімізації трансакційних витрат, зниженню ризиків тінізації фінансових потоків і формуванню прозорого фінансового середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі значну увагу приділено питанням управління фінансами підприємств, розвитку механізмів фінансування інвестиційної діяльності, цифрової трансформації бізнес-процесів, використання штучного інтелекту в економіці, а також проблемам детінізації економіки та забезпечення фінансової безпеки.

Так, теоретичні засади формування фінансових ресурсів підприємств, оптимізації структури капіталу та забезпечення фінансової стійкості розкрито у працях Ксьондз С. М., Сапригіна О. В. [1], які вивчали проблеми врегулювання забезпечення фінансовими ресурсами промислових підприємств, умови та чинники, що мають вплив на ці процеси, Гриценко Л. Л., Деркач Л. С. [2], які дослідили теоретичні засади формування та використання фінансових ресурсів корпоративного підприємства як основи для його ефективного господарювання за сучасних умов. Бровко Л. І., Бровко Є. І., Крижановський О. О. [3] розглянули динаміку та структуру складу фінансових ресурсів підприємств, динаміку показників прибутковості підприємств України, а також виокремили чинники впливу на фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств. Журавльова Т. О. [4] акцентувала увагу на ключових особливостях формування і використання фінансових ресурсів підприємства в кризових умовах господарювання. Масюк Ю., Шкода А. [5] здійснили аналіз ключових тенденцій в

галузі формування та використання фінансових ресурсів підприємства, що мають вплив на процес його функціонування.

Значну увагу науковцями приділено також питанням удосконалення фінансового менеджменту, розвитку механізмів залучення інвестицій, підвищення ефективності використання власних і позикових фінансових ресурсів. Так, Марусяк Н. Л. [6] дослідила сутність фінансового механізму, обґрунтувала його завдання та окреслила шляхи удосконалення. Лагодієнко Н. В., Скляр Л. Б., Бахчиванжи Л. А., Матвійчук М. С. [7] розробили «системний підхід до фінансового менеджменту в умовах кризових викликів, що поєднав прогнозування ризиків, застосування антикризових інструментів та формування адаптивної підтримки фінансових рішень з урахуванням специфіки українського економічного середовища». Августин Р., Демків І. [8] обґрунтували нові підходи до формування системи менеджменту з метою покращення фінансово-економічного стану підприємства.

Окремий напрям сучасних наукових досліджень пов'язаний із цифровою трансформацією економіки та впровадженням інтелектуальних технологій у систему управління підприємствами. Остапчук О., Баксалова О., Бабій І. [9] розкрили сутність поняття «фінансовий менеджмент» та визначено характерні тенденції змін, що відбуваються в даній сфері в умовах розвитку та впровадження інформаційних технологій. Балабуха К. Є. [10] обґрунтувала теоретичні засади інтелектуалізації системи управління розвитком підприємств та розробила концептуальну модель інтеграції технологій штучного інтелекту в управлінські процеси підприємства в умовах цифрової економіки. Ареф'єва О. В., Побережна З. М. [11] окреслили сфери інтелектуалізації соціально-економічних систем, узагальнили класифікацію факторів, що впливають на інтелектуалізацію діяльності підприємства, розробили бізнес-моделі формування підсистеми управління інтелектуально-знанцевими активами у системі підприємства в процесі інтелектуалізації та трансформації інтелектуально-знанцевих активів підприємств, а також визначили вплив інтелектуалізації на розвиток основних форм міжнародних економічних відносин. Також питання інтелектуалізації процесів управління підприємствами в умовах глобалізаційних змін виокремлено в дослідженні Карлова О., Малишевський Ю. [12].

Водночас поряд з інтелектуалізацією процесів управління в умовах глобалізації у сучасних умовах особливої актуальності набувають дослідження, присвячені детінізації економіки як важливому чиннику забезпечення економічної безпеки держави та розширення фінансових можливостей суб'єктів господарювання. Так, Кіржецька М. С., Кіржецький Ю. І. [13] узагальнили заходи адміністративного впливу та економічні заходи, що застосовуються зарубіжними країнами для мінімізації рівня тіньової економіки та визначили напрями детінізації для економіки України, зокрема акцентуючи увагу на діджиталізації економічних процесів. Рижкова А. [14] виокремила стратегічні напрямки детінізації економіки України в контексті зміцнення фінансової безпеки держави. Золковер А. О. [15] узагальнив проблеми детінізації економіки України в контексті забезпечення макроекономічної стабільності та провів дослідження впливу інвестиційних операцій на рівень тінізації економіки та макроекономічної стабільності.

Незважаючи на значний науковий доробок у сфері дослідження управління фінансовими ресурсами підприємств, водночас недостатньо дослідженими залишаються питання інтеграції інтелектуальних технологій у систему управління джерелами фінансування розвитку підприємств з урахуванням взаємозв'язку між процесами детінізації економіки, цифрової трансформації, європейської інтеграції та формування сучасної архітектури фінансового управління. Потребують подальшого розвитку концептуальні підходи до інтелектуалізації фінансового менеджменту, які забезпечували б синергію інноваційних цифрових інструментів, фінансової прозорості, інституційних реформ та стратегічних пріоритетів розвитку підприємств.

Мета статті. Метою статті є розроблення теоретико-методичних засад інтелектуалізації управління джерелами фінансування підприємств в умовах детінізації економіки та євроінтеграційних трансформацій, а також концептуального механізму інтеграції інтелектуальних цифрових технологій у систему фінансового менеджменту з метою підвищення ефективності формування, розподілу та використання фінансових ресурсів підприємств.

Виклад основного матеріалу. Фінансове забезпечення розвитку підприємства є одним із визначальних чинників його конкурентоспроможності, інноваційної активності та довгострокової стійкості. Ефективність функціонування підприємства значною мірою залежить від здатності своєчасно формувати достатній обсяг фінансових ресурсів, оптимально поєднувати власні та залучені джерела фінансування, мінімізувати фінансові ризики та забезпечувати високий рівень віддачі від використання капіталу. Як зазначають Масюк Ю., Шкода А. «в ході генерування фінансових ресурсів підприємства проявляються така властивість фінансових ресурсів як можливість мобілізації» [5].

Аналіз наукових праць свідчить про відсутність єдиного підходу до класифікації джерел фінансування розвитку підприємств. Так, окремі науковці виокремлюють власні, залучені, позикові та надані джерела [2]; інші – власні, позикові, залучені, бюджетне фінансування та залучення іноземного капіталу [5]. Поширеним є також поділ джерел фінансування на власні, позикові та залучені, які, своєю

чергою, класифікуються на внутрішні й зовнішні [3, с. 59], або на власні, залучені та позичені [4, с. 43]. Крім того, окремі дослідники пропонують групувати фінансові ресурси за джерелами їх мобілізації, виділяючи внутрішні та зовнішні фінансові ресурси, ресурси, мобілізовані на фінансовому ринку, а також ресурси, отримані в порядку перерозподілу [16].

Вважаємо, що традиційні підходи до класифікації джерел фінансування вже не повною мірою відображають сучасну архітектуру фінансового забезпечення розвитку підприємств, оскільки не враховують появу нових цифрових фінансових інструментів, інтелектуальних технологій управління та альтернативних механізмів залучення капіталу. Доцільно удосконалити існуючу класифікацію шляхом виокремлення поряд із традиційними власними та позиковими джерелами інвестиційних і публічних (державних та міжнародних грантових) джерел фінансування. Такий підхід дозволяє комплексніше відобразити сучасні тенденції розвитку фінансового менеджменту підприємств, зумовлені цифровізацією економіки, інтелектуалізацією процесів прийняття управлінських рішень, розширенням доступу до міжнародних фінансових ресурсів та інтеграцією України до європейського економічного простору (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація джерел фінансування розвитку підприємств в умовах цифрової економіки

Група джерел фінансування	Традиційні форми	Цифрові форми та інструменти	Можливості інтелектуалізації
Власні	прибуток, амортизація, резерви	цифрове бюджетування, ERP-системи	AI-прогнозування фінансових потреб
Позикові	кредити, облігації, лізинг, факторинг, краундфандинг, краундлендинг, P2P-платформи	онлайн-кредитування, цифрові банки, FinTech	AI-скоринг та оцінка кредитоспроможності
Інвестиційні	прямі інвестиції, венчурний капітал	цифрові інвестиційні платформи	AI-оцінка інвестиційної привабливості
Публічні та міжнародні	державні програми, гранти	цифрові грантові платформи, програми ЄС	аналітика ефективності використання коштів

Джерело: запропоновано авторами на підставі [2-5, 16]

Запропонована класифікація джерел фінансування розвитку підприємств свідчить, що сучасна система фінансового забезпечення виходить за межі традиційного використання власного та позикового капіталу. За таких умов ефективність управління джерелами фінансування дедалі більше визначається не лише обсягом залучених фінансових ресурсів, а й здатністю підприємства оперативно обробляти значні масиви інформації, прогнозувати потребу у фінансуванні, оцінювати фінансові ризики, оптимізувати структуру капіталу та обґрунтовувати стратегічні управлінські рішення. Саме тому інтелектуалізація управління джерелами фінансування набуває статусу одного з ключових чинників забезпечення фінансової стійкості, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності підприємств.

Водночас рівень інтелектуалізації фінансового менеджменту формується під впливом комплексу взаємопов'язаних чинників, які мають різну природу, масштаб і характер впливу. Їх дія охоплює як зовнішнє інституційне середовище, що визначає можливості залучення фінансових ресурсів, так і внутрішній потенціал підприємства щодо впровадження цифрових технологій, розвитку інформаційно-аналітичних систем і використання інструментів штучного інтелекту (рис. 1):

Рис. 1. Чинники впливу на інтелектуалізацію управління джерелами фінансування в умовах євроінтеграції
Джерело: сформовано авторами на підставі [2-5, 16]

цифрово-технологічні чинники враховують розвиток цифрових технологій та інфраструктури; використання Big Data, хмарних сервісів, штучного інтелекту; цифрові фінансові платформи та FinTech-рішення; автоматизацію фінансових процесів та кібербезпеку та захист даних;

фінансово-економічні чинники охоплюють фінансовий стан підприємства, доступність фінансових ресурсів, вартість капіталу та умови фінансування, структуру капіталу;

інституційні та регуляторні – законодавче забезпечення та регулювання, імплементація норм і стандартів ЄС, розвиток ринку та інституцій, державна підтримка цифрової трансформації, податкова та фінансова політика;

організаційно-управлінські чинники враховують стратегію розвитку підприємства, корпоративне управління та прозорість, управлінську культуру та відкритість до інновацій, кваліфікацію та цифрову компетентність персоналу, інтеграцію інформаційних систем управління;

інвестиційні та ринкові чинники включають інвестиційний клімат, доступ до міжнародних фінансових ресурсів, розвиток венчурного та інституційного інвестування, рівень ринкової конкуренції та глобалізації, попит на інновації та сталий розвиток;

соціально-економічні та безпекові – макроекономічна стабільність, політика та правова безпека, рівень тінізації економіки, соціальна відповідальність бізнесу, екологічні та ESG-вимоги.

Отже, на відміну від традиційних підходів, які переважно акцентують увагу на фінансово-економічних передумовах управління капіталом, доцільно розглядати інтелектуалізацію управління джерелами фінансування як результат синергійної взаємодії технологічних, економічних, інституційних, організаційно-управлінських, інвестиційних і безпекових чинників. Саме комплексний вплив цих чинників визначає можливості підприємства щодо ефективного використання сучасних цифрових технологій у процесі формування та оптимізації джерел фінансування, що, у свою чергу сприятиме оптимізації структури капіталу, зниженню фінансових ризиків, зростанню інвестиційної привабливості, підвищенню конкурентоспроможності, детінізації економіки та сталому розвитку підприємства.

Синергетичний вплив зазначених чинників формує передумови для трансформації традиційної системи фінансового менеджменту в інтелектуально орієнтовану модель управління, здатну забезпечувати адаптивність підприємств до сучасних викликів цифрової економіки та євроінтеграційних трансформацій. Водночас наявність сприятливих чинників сама по собі не гарантує підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами. Вирішального значення набуває здатність підприємства інтегрувати сучасні цифрові технології в усі функціональні підсистеми фінансового менеджменту, забезпечуючи безперервність інформаційних потоків, оперативність прийняття управлінських рішень, прозорість фінансових операцій та обґрунтованість вибору джерел фінансування.

У цьому контексті інтелектуальні цифрові технології доцільно розглядати не лише як інструмент

автоматизації окремих фінансових процесів, а як системоутворюючий елемент сучасного фінансового менеджменту, що забезпечує інтеграцію фінансової аналітики, прогнозування, оцінювання ризиків, фінансового моніторингу, стратегічного планування та контролю в єдиному інформаційно-аналітичному середовищі. З огляду на це виникає необхідність формування цілісного концептуального механізму інтеграції інтелектуальних цифрових технологій у систему фінансового менеджменту підприємства. Запропонований механізм базується на поєднанні цифрово-аналітичного, фінансово-економічного, організаційно-управлінського та інституційного контурів управління, що забезпечує комплексну інтелектуалізацію фінансового менеджменту та підвищує ефективність використання фінансового потенціалу підприємства (рис. 2).

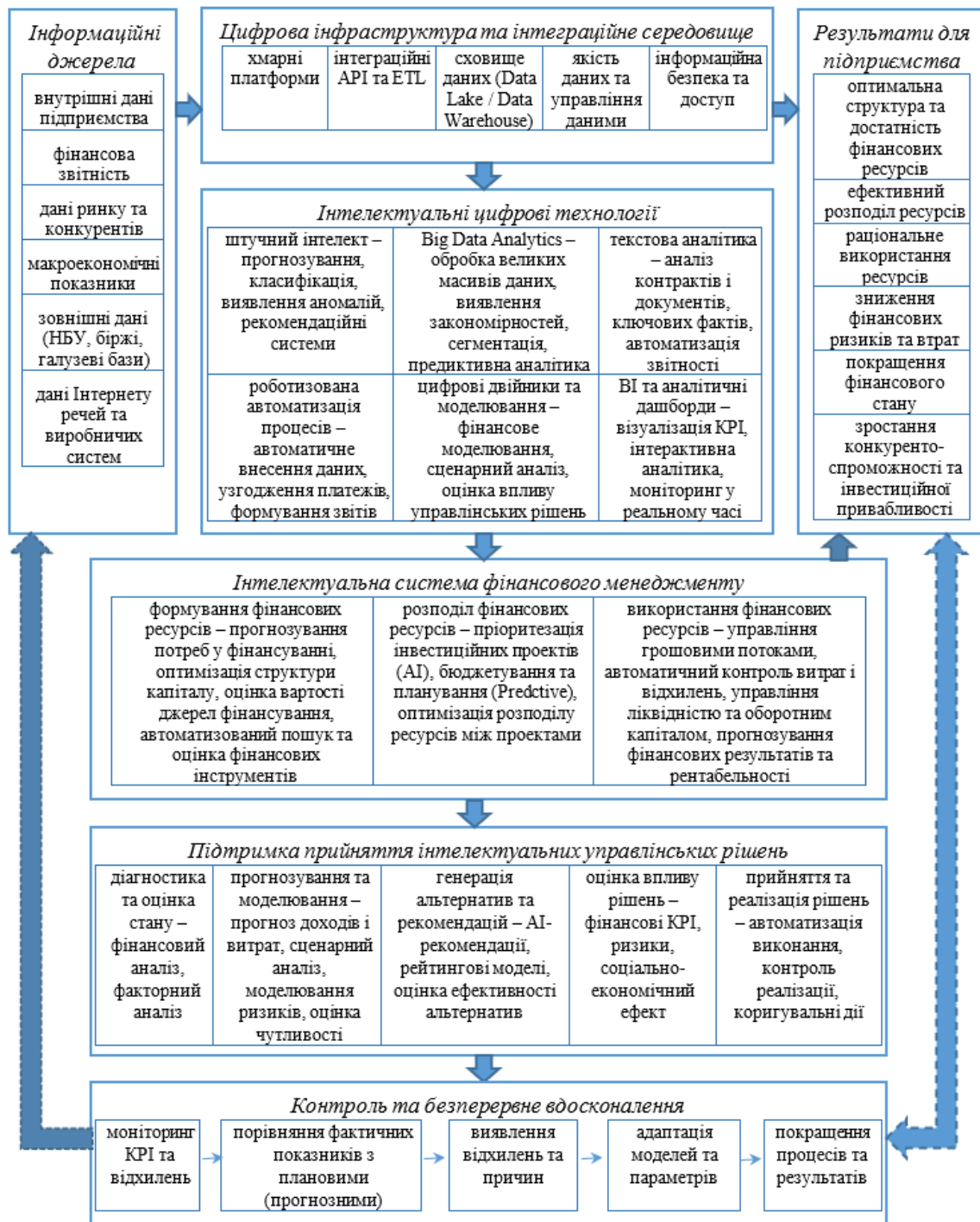

Рис. 2. Концептуальний механізм інтеграції інтелектуальних цифрових технологій у систему фінансового менеджменту

Джерело: запропоновано авторами на підставі [6-13]

Концептуальний механізм враховує комплексний підхід до інтеграції інтелектуальних цифрових технологій у систему фінансового менеджменту підприємств та, на відміну від традиційних моделей, передбачає використання інтелектуальних технологій на всіх етапах управління фінансовими ресурсами – від визначення потреби у фінансуванні та вибору оптимальних джерел до оцінювання ефективності використання капіталу, фінансового моніторингу, прогнозування ризиків і контролю.

Інтеграція технологій штучного інтелекту, машинного навчання, Big Data, цифрових платформ, блокчейн-технологій, ERP-систем та інструментів бізнес-аналітики забезпечує створення єдиного інформаційно-аналітичного середовища, що сприяє підвищенню оперативності, обґрунтованості та адаптивності управлінських рішень. Наукова цінність запропонованого механізму полягає у формуванні цілісної архітектури інтелектуалізації фінансового менеджменту, яка інтегрує цифрові технології, сучасні фінансові інструменти, інституційні засади детінізації економіки та євроінтеграційні пріоритети в єдину систему управління фінансовими ресурсами підприємств.

Використання підприємствами цього механізму дозволить оптимізувати структуру джерел фінансування, підвищити ефективність формування, розподілу й використання фінансових ресурсів, мінімізувати фінансові ризики, посилити прозорість фінансових потоків і розширити можливості підприємств щодо залучення інвестиційних та грантових ресурсів.

Таким чином, між процесами інтелектуалізації управління джерелами фінансування та економічними результатами діяльності підприємства існує послідовний причинно-наслідковий зв'язок, у межах якого цифрові технології виступають каталізатором підвищення ефективності фінансового менеджменту, а оптимізація фінансових процесів трансформується у зростання ключових показників діяльності підприємства. З метою узагальнення зазначених взаємозв'язків розробимо модель впливу інтелектуалізації управління джерелами фінансування на економічні результати діяльності підприємства (рис. 3).

Отже, первинною передумовою трансформації сучасної системи фінансового менеджменту є інтеграція інтелектуальних цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту, Big Data, бізнес-аналітики, ERP-систем, блокчейн-технологій та хмарних платформ. На відміну від традиційних інформаційних систем, вони забезпечують не лише автоматизацію фінансових операцій, а й формування інтелектуального інформаційно-аналітичного середовища, у межах якого здійснюються прогнозування, моделювання альтернативних фінансових сценаріїв, оцінювання ризиків та підтримка прийняття стратегічних управлінських рішень. Саме це формує основу інтелектуалізації фінансового менеджменту як нового етапу розвитку системи управління підприємством.

У свою чергу, використання інтелектуальних цифрових технологій сприяє підвищенню обґрунтованості управлінських рішень щодо формування структури капіталу та вибору оптимальних джерел фінансування. Інтелектуальні системи дозволяють здійснювати комплексний аналіз вартості фінансових ресурсів, оцінювати доступність альтернативних джерел капіталу, прогнозувати ефективність їх використання та визначати найбільш доцільне співвідношення власних, позикових, інвестиційних і грантових ресурсів відповідно до стратегічних цілей підприємства. У результаті управління фінансовими ресурсами набуває адаптивного та проактивного характеру.

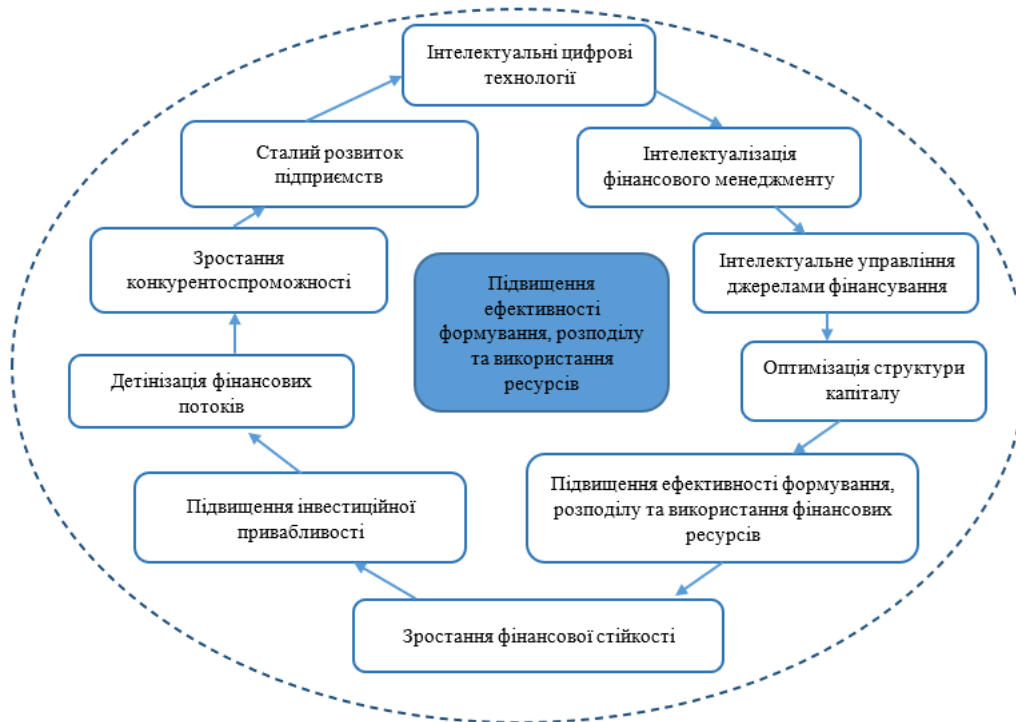

Рис. 3. Адаптивно-циклічна модель впливу інтелектуалізації управління джерелами фінансування на економічні результати діяльності підприємства в умовах детінізації економіки та євроінтеграції
Джерело: сформовано авторами

Рациональна структура фінансування забезпечує мінімізацію середньозваженої вартості капіталу шляхом вибору найбільш економічно ефективних фінансових інструментів. Завдяки використанню цифрової аналітики підприємство отримує можливість своєчасно оцінювати зміну ринкових умов, процентних ставок, інвестиційних ризиків і вартості фінансових ресурсів, що дозволяє оптимізувати фінансові витрати та підвищити ефективність використання залученого капіталу.

Зниження вартості фінансових ресурсів позитивно впливає на ліквідність, платоспроможність і фінансову незалежність підприємства. Скорочення витрат на обслуговування капіталу створює додаткові можливості для фінансування інноваційних проєктів, модернізації виробництва, розвитку людського капіталу та формування фінансових резервів. У результаті підприємство підвищує здатність ефективно функціонувати в умовах економічної нестабільності та зростання зовнішніх ризиків.

Фінансово стійкі підприємства мають вищий рівень довіри з боку банківських установ, інвесторів, міжнародних фінансових організацій та потенційних партнерів. Прозорість фінансової діяльності, використання сучасних цифрових технологій і наявність ефективної системи управління ризиками сприяють поліпшенню інвестиційного іміджу підприємства, розширюють можливості залучення довгострокових інвестицій та участі у міжнародних грантових програмах.

Активне залучення інвестиційних ресурсів потребує високого рівня фінансової прозорості, відповідності міжнародним стандартам бухгалтерського обліку, корпоративного управління та фінансового моніторингу. Це стимулює підприємства до легалізації фінансових операцій, використання офіційних каналів фінансування та впровадження цифрових інструментів контролю, що сприяє скороченню масштабів тіньових фінансових потоків і підвищенню рівня фінансової дисципліни.

Прозора фінансова діяльність забезпечує підприємствам доступ до ширшого кола фінансових ресурсів, міжнародних ринків капіталу та сучасних інструментів підтримки бізнесу. Крім того, детінізація позитивно впливає на репутацію підприємства, підвищує рівень довіри контрагентів, полегшує інтеграцію у міжнародні виробничі та логістичні ланцюги, що загалом сприяє зміцненню його конкурентних позицій.

Підвищення конкурентоспроможності створює передумови для довгострокового економічного розвитку підприємства, розширення експортної діяльності, впровадження інновацій та інтеграції у європейський економічний простір. Використання інтелектуальних цифрових технологій у фінансовому менеджменті сприяє імплементації принципів прозорості, ефективності та відповідності європейським

стандартам корпоративного управління. У стратегічній перспективі це забезпечує не лише економічне зростання окремих підприємств, а й підвищує рівень фінансової безпеки держави, посилює процеси детінізації економіки та сприяє реалізації євроінтеграційного курсу України.

Наукова новизна полягає у запропонованому комплексному підході, який, на відміну від наявних підходів, має циклічний характер. Досягнення стратегічних економічних результатів (зростання конкурентоспроможності, фінансової стійкості та інтеграції до європейського економічного простору) формує нові фінансові можливості для подальшого впровадження інтелектуальних цифрових технологій, що забезпечує безперервний процес удосконалення системи управління джерелами фінансування розвитку підприємств. Саме наявність такого зворотного зв'язку відображає адаптивний характер запропонованої моделі та її відповідність сучасним умовам цифрової економіки й євроінтеграційних трансформацій.

Отже, наукова новизна дослідження полягає в тому, що на відміну від існуючих підходів, у дослідженні запропоновано комплексний підхід, який поєднує цифрово-аналітичні, фінансово-економічні, інституційні, організаційно-управлінські та безпекові складові в єдину систему прийняття фінансових рішень. Об'єднання напрямів інтелектуалізації капіталу, управління джерелами фінансування, детінізації економіки та євроінтеграційної трансформації в одну концепцію створює цілісну модель, яка пояснює не лише як застосовувати цифрові технології, а й яким чином вони впливають на формування фінансових ресурсів, прозорість фінансових потоків, фінансову стійкість, конкурентоспроможність і сталий розвиток підприємств.

Висновки. Сучасне фінансове середовище характеризується високою динамічністю, зростанням обсягів інформації, диверсифікацією фінансових інструментів і посиленням вимог до прозорості фінансових потоків, що зумовлює необхідність інтеграції інтелектуальних цифрових технологій у систему фінансового менеджменту. Узагальнено існуючі наукові підходи до класифікації джерел фінансування розвитку підприємств та запропоновано їх удосконалення шляхом виокремлення поряд із традиційними власними й позиковими джерелами – інвестиційних і публічних (державні та міжнародні грантові) джерел фінансування. Обґрунтовано, що така класифікація більш повно відображає сучасні тенденції розвитку цифрової економіки, фінансових технологій та європейського економічного простору.

Систематизація чинників впливу на інтелектуалізацію управління джерелами фінансування дозволила довести, що ефективність фінансового менеджменту визначається синергією цифрово-технологічних, фінансово-економічних, інституційно-регуляторних, організаційно-управлінських, інвестиційних і безпекових чинників. Їх комплексна взаємодія формує передумови для переходу до інтелектуально-орієнтованої моделі управління фінансовими ресурсами, яка забезпечує підвищення якості фінансових рішень, адаптивності підприємств та ефективності використання капіталу.

Науковим результатом дослідження є розроблення концептуального механізму інтеграції інтелектуальних цифрових технологій у систему фінансового менеджменту підприємств. Запропонований механізм забезпечує комплексний підхід до формування, розподілу та використання фінансових ресурсів, сприяє підвищенню прозорості фінансових потоків, мінімізації ризиків і розширенню можливостей залучення інвестиційних та грантових ресурсів. Запропонована адаптивно-циклічна модель впливу інтелектуалізації управління джерелами фінансування на економічні результати діяльності підприємства, на відміну від традиційних лінійних підходів, відображає безперервний характер розвитку системи фінансового менеджменту через замкнений контур зворотного зв'язку, у межах якого досягнуті економічні результати створюють нові можливості для подальшого впровадження інтелектуальних цифрових технологій, удосконалення фінансових процесів та підвищення рівня інтелектуалізації управління.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих теоретико-методичних положень, моделей і механізмів у діяльності підприємств під час формування стратегії фінансового розвитку, оптимізації структури джерел фінансування, впровадження цифрових технологій у систему фінансового менеджменту, підвищення інвестиційної привабливості та забезпечення фінансової стійкості.

Подальші наукові дослідження будуть спрямовані на розроблення методичного інструментарію кількісного оцінювання рівня інтелектуалізації управління джерелами фінансування підприємств, формування системи інтегральних показників оцінювання її ефективності, а також апробацію запропонованого концептуального механізму та адаптивно-циклічної моделі на підприємствах різних видів економічної діяльності з урахуванням галузевої специфіки та сучасних євроінтеграційних викликів.

Література

1. Ксьондз С.М., Сапригіна О.В. Проблеми формування фінансових ресурсів підприємств. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. С. 611-615. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/105.pdf
2. Гриценко Л. Л., Деркач Л. С. Дослідження формування та використання фінансових ресурсів корпоративного підприємства. *Вісник СумДУ*. 2021. № 2. С. 79-87. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c77b7fba-8820-4256-910b-47d4c7ce8143/content>
3. Бровко Л. І., Бровко Є. І., Крижановський О. О. Формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільності. *Економіка та держава*. 2019. № 9. С. 57–63. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.9.57
4. Журавльова Т. О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 42-45. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.3.42
5. Масюк Ю., Шкода А. Особливості формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. № 34. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-27>
6. Марусяк Н. Л. Фінансовий механізм підприємства та напрями його удосконалення в сучасному економічному середовищі. *Економіка та держава*. 2021. № 12. С. 94-97. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.12.94
7. Лагодієнко Н. В., Скляр Л. Б., Бахчиванжи Л. А., Матвійчук М. С. Фінансовий менеджмент в умовах кризових викликів: механізм ефективності та напрями вдосконалення. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 16. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17350906>
8. Августин Р., Демків І. Пріоритети вдосконалення системи менеджменту покращення фінансово-економічного стану підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. № 29. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-32>
9. Остапчук О., Баксалова О., Бабій І. Суть та тенденції зміни фінансового менеджменту в умовах посиленої цифровізації економіки. *Modeling the development of the economic systems*. 2022. № 2. С. 167-172. <https://doi.org/10.31891/mdes/2022-4-22>
10. Балабуха К. Є. Інтелектуалізація системи управління розвитком підприємств на основі штучного інтелекту в умовах цифрової економіки. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2026. № 28. <https://doi.org/10.5281/zenodo.19335315>
11. Ареф'єва О. В., Побережна З. М. Закономірності інтелектуалізації управління підприємством на основі розвитку бізнес-моделей. *Проблеми економіки*. 2019. № 4 (42). С. 111-119. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2019-4_0-pages-111_119.pdf
12. Карлова О., Малишевський Ю. Інтелектуалізація процесів управління підприємствами в умовах глобалізаційних змін. *Адаптивне управління: теорія і практика*. 2024. № 19(38). [https://doi.org/10.33296/2707-0654-19\(38\)-11](https://doi.org/10.33296/2707-0654-19(38)-11)
13. Кіржецька М. С., Кіржецький Ю. І. Діджиталізація економічних процесів як напрям детінізації економіки України. *Галицький економічний вісник*. 2020. Том 62. № 1. С. 64-70. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/31689>
14. Рижкова А. Стратегічні напрямки детінізації економіки України в контексті зміцнення фінансової безпеки держави. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2023. № 2(70). С. 38-43. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-70-38-43>
15. Золковер А. О. Детінізація економіки України в контексті забезпечення макроекономічної стабільності : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03, 08.00.08 / Сумський державний університет. Суми. 2021. 37 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e7fa3f06-c8dc-4c5c-a4c9-9bf5395c8205/content>
16. Нечипоренко А. В., Рибалкіна А. О. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.11.85

References

1. Ksondz, S. M., & Sapryhina, O. V. (2017). Problemy formuvannia finansovykh resursiv pidpryiemstv. *Ekonomika i suspilstvo*, 10, 611–615. https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/105.pdf
2. Hrytsenko, L. L., & Derkach, L. S. (2021). Doslidzhennia formuvannia ta vykorystannia finansovykh resursiv korporatyvnoho pidpryiemstva. *Visnyk SumDU*, 2, 79–87. <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c77b7fba-8820-4256-910b-47d4c7ce8143/content>
3. Brovko, L. I., Brovko, Ye. I., & Kryzhanovskyi, O. O. (2019). Formuvannia finansovykh resursiv pidpryiemstv v umovakh nestabilnosti. *Ekonomika ta derzhava*, 9, 57–63. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.9.57>
4. Zhuravlova, T. O. (2020). Formuvannia finansovykh resursiv pidpryiemstva v umovakh kryzy.

Ekonomika ta derzhava, 3, 42–45. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.3.42>

5. Masiuk, Yu., & Shkoda, A. (2021). Osoblyvosti formuvannia ta vykorystannia finansovykh resursiv pidpriemstva. *Ekonomika ta suspilstvo*, 34. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-27>

6. Marusiak, N. L. (2021). Finansovy mekhanizm pidpriemstva ta napriamy yoho udoskonalennia v suchasnomu ekonomichnomu seredovyschi. *Ekonomika ta derzhava*, 12, 94–97. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.12.94>

7. Lahodiienko, N. V., Skliar, L. B., Bakhchyvanzhy, L. A., & Matviichuk, M. S. (2025). Finansovy menedzhment v umovakh kryzovykh vyklykiv: mekhanizm efektyvnosti ta napriamy vdoskonalennia. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*, 16. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17350906>

8. Avhustyn, R., & Demkiv, I. (2021). Priorytety vdoskonalennia systemy menedzhmentu pokrashchennia finansovo-ekonomichnoho stanu pidpriemstva. *Ekonomika ta suspilstvo*, 29. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-32>

9. Ostapchuk, O., Baksalova, O., & Babii, I. (2022). Sut ta tendentsii zminy finansovoho menedzhmentu v umovakh posylenoi tsyfrovizatsii ekonomiky. *Modeling the Development of the Economic Systems*, 2, 167–172. <https://doi.org/10.31891/mdes/2022-4-22>

10. Balabukha, K. Ye. (2026). Intelktualizatsiia systemy upravlinnia rozvytkom pidpriemstv na osnovi shtuchnoho intelektu v umovakh tsyfrovoi ekonomiky. *Zdobutky ekonomiky: perspektyvy ta innovatsii*, 28. <https://doi.org/10.5281/zenodo.19335315>

11. Arefieva, O. V., & Poberezhna, Z. M. (2019). Zakonomirnosti intelektualizatsii upravlinnia pidpriemstvom na osnovi rozvytku biznes-modelei. *Problemy ekonomiky*, 4(42), 111–119. https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2019-4_0-pages-111_119.pdf

12. Karlova, O., & Malyshevskiy, Yu. (2024). Intelktualizatsiia protsesiv upravlinnia pidpriemstvamy v umovakh hlobalizatsiinykh zmin. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka*, 19(38). [https://doi.org/10.33296/2707-0654-19\(38\)-11](https://doi.org/10.33296/2707-0654-19(38)-11)

13. Kirzhetska, M. S., & Kirzhetskyi, Yu. I. (2020). Didzhitalizatsiia ekonomichnykh protsesiv yak napriam detinizatsii ekonomiky Ukrainy. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, 62(1), 64–70. <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/31689>

14. Ryzhkova, A. (2023). Stratehichni napriamky detinizatsii ekonomiky Ukrainy v konteksti zmitsnennia finansovoi bezpeky derzhavy. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, 2(70), 38–43. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-70-38-43>

15. Zolkover, A. O. (2021). *Detinizatsiia ekonomiky Ukrainy v konteksti zabezpechennia makroekonomichnoi stabilnosti* (Extended abstract of Doctoral dissertation). Sumy State University. <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e7fa3f06-c8dc-4c5c-a4c9-9bf5395c8205/content>

16. Nechyporenko, A. V., & Rybalkina, A. O. (2020). Teoretychni aspekty formuvannia ta vykorystannia finansovykh resursiv pidpriemstva. *Efektivna ekonomika*, 11. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.85>

Отримано: 30.03.2026

Прийнято до публікації: 14.04.2026

Опубліковано: 15.04.2026